

KATOLICKÁ ASOCIACE
NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ
V ČESKÉ REPUBLICE

Kaplan - nedílná součást paliativního týmu ?

MUDr. Bc. Michal Hrnčiarik

Katolická asociace nemocničních kaplanů v ČR

Oddělení podpůrné a paliativní péče

FN Hradec Králové

www.kaplan-nemocnice.cz

Nemocniční konziliární paliativní týmy

Věstník

Ročník 2022
MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 1

Vydáno: 21. ledna 2022

Cena: 169 Kč

OBSAH:

1. Standardy poskytování specializované paliativní péče ve formě konziliárního týmu paliativní péče v nemocnicích akutní a následné péče v ČR 2
2. INFORMACE TÝKAJÍCÍ SE ÚPRAVY VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ GYNEKOLOGIE A PORODNICTVÍ, INFEKČNÍ LÉKAŘSTVÍ, OFTALMOLOGIE, ORTOPEDIE A TRAUMATOLOGIE POHYBOVÉHO ÚSTROJÍ, OTORINOLARYNGOLOGIE A CHIRURGIE HLAVY A KRKU, NEUROLOGIE A SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ 8
3. Cenový předpis Ministerstva zdravotnictví ze dne 7. ledna 2022 14
4. SPECIFICKÉ LÉČEBNÉ PROGRAMY (SLP) ODSOUHLASENÉ MINISTERSTVEM ZDRAVOTNICTVÍ V OBDOBÍ ŘÍJEN – PROSINEC 2021 15
5. Národní síť center vysoce specializované péče o pacienty se vzácným onemocněním 26
6. Metodika realizace populačního pilotního programu časného záchytu karcinomu plic 31
7. Podmínky akreditace CT pracovišť pro Populační pilotní program časného záchytu karcinomu plic 43

Typ paliativního týmu	Personální zabezpečení ¹	Minimální úvazek
Typ 1	Lékař se specializovanou způsobilostí v oboru paliativní medicína	0,5
	Lékař se specializovanou způsobilostí v oboru, který je základním oborem pro nástavbový obor paliativní medicína nebo lékař se specializovanou způsobilostí v oboru paliativní medicína	0,5
	Všeobecná sestra (z toho minimálně 0,2 dětská sestra v případě paliativního týmu pro děti)	1,0
	Zdravotně-sociální pracovník	0,5
	Klinický psycholog nebo psycholog ve zdravotnictví, pokud je zajištěna dostupnost a odborný dohled klinického psychologa	0,5
Typ 2	Lékař se specializovanou způsobilostí v oboru paliativní medicína	0,3
	Lékař se specializovanou způsobilostí v oboru, který je základním oborem pro nástavbový obor paliativní medicína nebo lékař se specializovanou způsobilostí v oboru paliativní medicína	0,2
	Všeobecná sestra (z toho minimálně 0,2 dětská sestra v případě paliativního týmu pro děti)	0,5
	Zdravotně-sociální pracovník	0,25
	Klinický psycholog nebo psycholog ve zdravotnictví, pokud je zajištěna dostupnost a odborný dohled klinického psychologa	0,25

KATOLICKÁ ASOCIACE
NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ
V ČESKÉ REPUBLICE

Duchovní péče jako součást komplexní péče o pacienta

Historie duchovní péče ve zdravotnictví

- Rozvoj nemocničního kaplanství **v současném pojetí** → **20.století**
 - **1925** pastor **Anton T. Boisen** (Worcester State Hospital, Massachusetts) → Clinical Pastoral Education, Clinical Pastoral Training
 - **1967** založení **The Association for Clinical Pastoral Education** v USA
 - **1990** první setkání evropských nemocničních kaplanů v Berlíně
 - **2000** založení **Evropské sítě nemocničního kaplanství**
- **Do roku 1989 v ČR** → duchovní služba v ilegalitě p. Ladislav Kubíček, p. Jiří Škoda ...
- **Po roce 1989 v ČR**
 - ustanovení prvního nemocničního kaplana **1998**
 - 2009 Sekce spirituální péče Společnosti lékařské etiky
 - **2011** **Asociace nemocničních kaplanů při ERC**
 - **2012** **Katolická asociace nemocničních kaplanů při ČBK**

Historie duchovní péče ve zdravotnictví

lůžkové hospice

domácí hospicová péče

nemocniční konziliární péče

1990

2000

2010

KATOLICKÁ ASOCIACE
NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ
V ČESKÉ REPUBLICE

Dokumenty o duchovní péči ve zdravotnictví

- zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách,

§ 28 (Práva pacienta) odst. 3:

j) přijímat ve zdravotnickém zařízení lůžkové nebo jednodenní péče

duchovní péči a duchovní podporu od duchovních církví a náboženských společností registrovaných v České republice nebo od osob pověřených výkonem duchovenské činnosti ...

- Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví v České republice 2006 (+ dodatek k Dohodě z roku 2011)

- Metodický pokyn o duchovní péči v lůžkových zařízeních poskytovatelů zdravotní péče (MZČR duben 2017)

- Trojstranná dohoda mezi ČBK, ERC a MZČR z roku 2019

KATOLICKÁ ASOCIACE
NEMOCNIČNÍCH KAPLANŮ
V ČESKÉ REPUBLICE

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
Palackého náměstí 2
120 01 Praha 2
tel: 24241112

Registr. číslo	PŘÁVNÍ ODBOR
0523/19	

Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví

Česká republika – Ministerstvo zdravotnictví
se sídlem: Praha 2, Palackého náměstí 375/4, IČO 0024341
zastoupená Mgr. et Mgr. Adamem Vojtěchem, MHA, ministrem zdravotnictví

na straně jedné,

Česká biskupská konference
se sídlem v Praze 6, Tháškova 676/3, IČO 00540838
zastoupená kardinálem Dominikem Dukou,

a

Ekumenická rada církví v ČR
se sídlem v Praze 10, Donská 370/5, IČO 00127370
zastoupená Mgr. Danielem Ženatým a ThDr. Petrem Janem Vinšem,

na straně druhé

v souladu s čl. 16 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, dále s ustanovením § 2 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností v platném znění, a ustanovením § 28 odst. 3 písm. j) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, v platném znění

uzavírají tuto

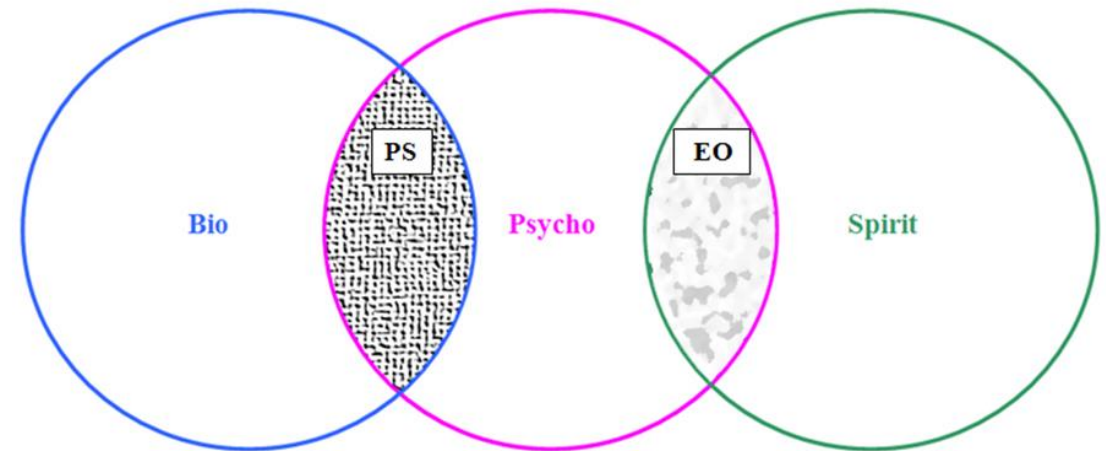
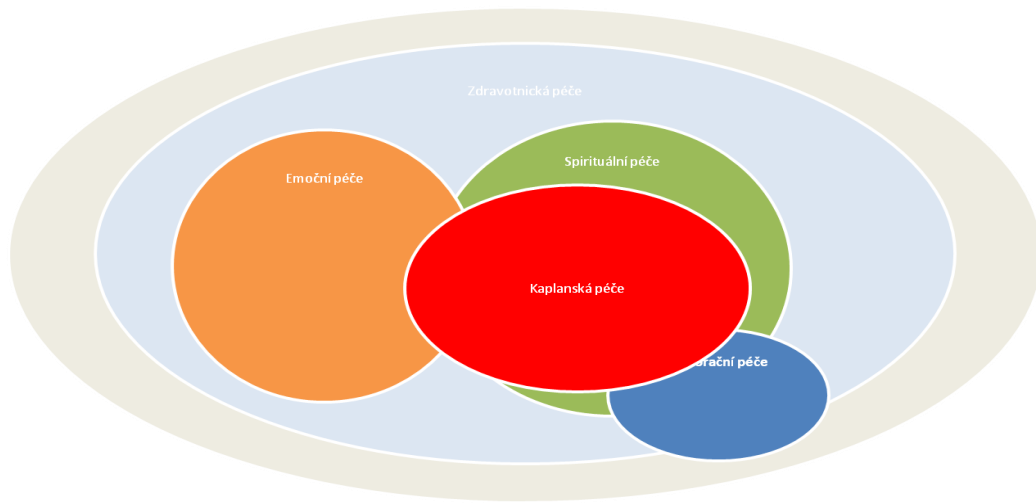
Dohodu o duchovní péči ve zdravotnictví

Čl. 1
Účel dohody

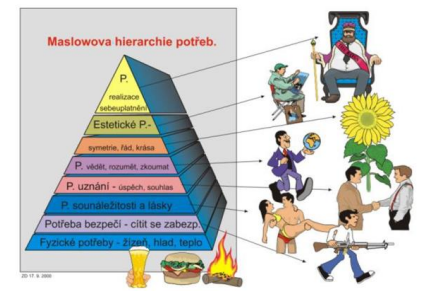
(1) Účelem této Dohody o duchovní péči ve zdravotnictví (dále jen „Dohoda“) je stanovit v souladu s právními předpisy podmínky pro vzájemnou spolupráci mezi Ministerstvem

Co je to duchovní péče ?

→ péče o existenciální, spirituální a náboženské potřeby

Spiritualita

- hledání podstaty bytí, smyslu života, motivace v životě, hledání smyslu nemoci a utrpení ...
- hledání vztahu → k Bohu, k ostatním lidem, k sobě
- uspořádání životních hodnot, moralita jedince
- „nevědomá religiozita“ → **POTŘEBA lásky, naděje, víry**
- potřeba transcendence, přesahu, otázka konečnosti života
- spiritualita primárně **není vázána na náboženskou strukturu**, může se ale v podobě náboženství projevovat

Náboženství

- Soustava věr a praktik, často zaměřená na nadpřirozenou a morální realitu, kosmos, nebo lidskou přirozenost, často vyjadřováno symboly, rituály a právem.
- Kulturní tradice, písemnictví, historie a mytologie
- Náboženské hodnoty, společenská morálka
- Sdílení ve společenství, vyjádření víry liturgií, modlitbou

Existenciální, spirituální a náboženské potřeby

- Potřeba smyslu života, smyslu nemoci, utrpení
- Potřeba významu vlastní existence, potřeba vztahu s transcendentem
- Potřeba vztahu k člověku, k svému JÁ, k BOHU
- Potřeba lásky – potřeba být milován
- Potřeba naděje
- Potřeba víry
- Potřeba smíření a odpuštění
- Potřeba realizace duchovních rituálů a praktik
- Potřeba vyprávět svůj životní příběh

Duchovní nouze – spirituální disstres

- Změna chování - hněv, pláč, předsudky, nepřátelství
- Vyjádření pocitu samoty, bezmocnosti a bezcennosti, pocity viny, pocity strachu, zoufalství
- **Morální (etické) otázky** v souvislosti s léčbou, **dotaz na eutanázii !**
- Otázky o smyslu života a vlastní existence
 - x **nezájem** o smysl života a smrti
- Hledání duchovní podpory
- **Verbalizace** vnitřního konfliktu víry → **hněv vůči Bohu**
- **Porucha životního principu** – ztráta životní síly, naděje, smyslu
- **Kdo jsem, Kam patřím, kam směřuji ?**

Spirituální /duchovní/ anamnéza

- FICA dotazník
- Kass' Index of Core Spiritual Experiences (INSPIRIT)
- SPIRITual History Questions
- HOPE dotazník
- Larson Short (Screening) Form
- Larimore's GOD Questions
- Index duchovního sebehodnocení u pacienta (Stranahan)
- Dotazník vlastní spirituality (Govier)

Spirituální (duchovní) péče

→ BÝT S PACIENTEM A PRO PACIENTA

EMOCIONÁLNÍ PODPORA – NASLOUCHÁNÍ, VĚNOVÁNÍ ČASU, POVZBUZENÍ ...

POMOC SE ZVLÁDÁNÍM NEMOCI –

- pomoc zorientovat se v nové situaci (v nemoci)
- pomoc vyrovnat se s obavami všech druhů (**strach z ...**)
- **pomoc při hledání smyslu** života s vážnou nemocí
- pomoci při urovnávání křivdy, viny – **potřeba odpuštění**
- pomoc vyrovnat se s bilancí vlastního života
→ **přijetí vlastního života s jeho úspěchy a neúspěchy**

DUCHOVNÍ /NÁBOŽENSKÁ/ ASISTENCE – ČTENÍ, MODLITBA, SVÁTOSTI

Pastorační péče o nemocné

Takové jednání s člověkem, **kterého respektujeme** v jeho jedinečnosti, přistupujeme k němu z pozice věřících křesťanů, **doprovázíme ho** v jeho obtížích, nemoci, utrpení či umírání a **pomáháme mu** k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace včetně smrti, **a to na jemu dostupné úrovni víry** a s perspektivou jejího možného rozvoje.

Základem pastorační péče → pastorační rozhovor

- Cílem není vyřešit problém nebo poučit pacienta, ale **pomoci člověku vidět sebe sama ve světle Evangelia, dát mu zakusit, že už není se svým problémem sám**
- 3 kritéria pastoračního rozhovoru:
 - vztah k osobě** /emocionalita/ empatie, vcítění, solidarizace
 - vztah k realitě** /pravda/ pravdivost, otevřenost, opravdovost
 - bezpodmínečná svoboda** /láska a úcta/ úcta k člověku, důstojnost, respekt, ocenění jeho života a hodnoty, **diskrétnost - důvěra**

Pastorační rozhovor → BÝT ZRCADLEM PACIENTOVI

POMÁHAJÍCÍ

- ÚCTA, DŮSTOJNOST
- EMPATIE
- OPRAVDOVOST

PACIENT

SEBEÚCTA

SEBEPŘIJETÍ, SEBEPOZNÁNÍ

PRAVDIVOST

Nezbytné předpoklady dobré praxe

- uvědomění si **svých citů** → NEBÁT SE PROJEVIT SVÉ CITY, EMOCE
- umění ocenit druhého člověka, mít pozitivní vztah k druhému člověku, → **projevit lásku**
- **umění empatie** → aktivní naslouchání
- umění trpělivosti, tolerance
- **smysl pro humor**
- vyřešení otázky **vlastní religiozity** (zralá osobní víra)
- uvědomění si **vlastní konečnosti**
- sebevzdělávání, sebereflexe, **supervize**

Nezbytné předpoklady dobré praxe

- **Dodržovat pravidla mezilidské komunikace!**
ROVINY KOMUNIKACE: VERBÁLNÍ, NON-VERBÁLNÍ
(často nezáleží na tom, co řekneme, ale jakým způsobem)
- **Měli bychom zvažovat, o čem můžeme s pacientem hovořit!**
VNĚJŠÍ PODMÍNKY: ČAS, PROSTOR, ATMOSFÉRA ...
(časová tíseň, místo hovoru, naše erudice ...)
- **Nejsme na to sami – nejsme spasitelé!**
(spolupráce celého týmu a rodiny)

Čeho se vyvarovat?

- **snaha o nadvládu** – „vedení“ rozhovoru → **nucení** – pacient je někam tlačěn proti jeho vůli
- **přebírání odpovědnosti za pacienta**
- **hodnocení pacienta** – nesoudit! → **nemoc a smrt není trest**, jde o přirozenou cestu člověka
- **dogmatizování**
- vyvarovat se **proselytismu**

„Pochopila jsem, že nemám tyto lidi obracet, ale milovat.“

Matka Tereza z Kalkaty

Význam minulosti, přítomnosti a budoucnosti v perspektivě nemocného

- **Minulost** - uspokojení z naplnění života
 - prostor pro smíření, odpuštění
 - prostor pro hledání spirituálních hodnot
- **Přítomnost** - hledání smyslu nemoci, utrpení

NEMOC JAKO **VÝZVA, ŠANCE**

Patologická víra: 1) nemoc jako projev nedostatku víry - nemoc jako trest
2) nemoc (bolest, utrpení) jako jediná cesta ke spáse

- **Budoucnost** → naděje
 - kladení „malých cílů“
 - vyřešení praktických starostí
 - nebudu opuštěn
 - můj život bude naplněn
 - naděje ve spásu, věčný život

Doprovázení v kontextu křesťanské víry

- základem doprovázení je blíženecká láska
 - doprovázející křesťan má vidět člověka (každého!) jako **stvořeného k obrazu a podobnosti Božímu**
 - **Doprovázející svědčí o Kristu**, o vztahu JK k lidem a k Bohu, o Kristově lásce k nemocným a umírajícím
- JK dává svým postojem a konáním příležitost svobodně uvěřit
- nástrojem **péče o víru** nemocného je **služba slova** (čtení z písma), **modlitba** a **svátosti**

Duchovní péče speciální

→ poskytovaná nemocničními kaplany a kaplankami

- **NUTNOST** církevního pověření, vzdělání, praxe
- Náplň speciální DUCHOVNÍ PÉČE:
 - DOPROVÁZENÍ PACIENTŮ A RODIN:
rozhovory, modlitby, četba písma, poradenství ...
 - **vedení bohoslužeb**, mší, adorací, vysluhování svátostí
(křest, **svátost smíření, eucharistie, svátost nemocných**, ...)
 - **péče o zaměstnance:** rozhovory, duchovní setkání, vzdělávání ...

Duchovní péče ve zdravotnictví v ČR – aktuální situace

- **Kdo je nemocniční kaplan ?**
(identita nemocničního kaplana - **vyslání církvi**)
- **Jakým způsobem je financován ?**
(zaměstnanec církve x zdravotnického zařízení)
- **Jakým způsobem se vzdělává ?**
(**kvalifikační požadavky**, postgraduální vzdělávání)
- **Jaké má kompetence ?**
(**plnohodnotný člen týmu**)

Závěr

- jsem s Tebou
- rozumím Ti
- miluji Tě

Matouš 22, 36-40

*„Mistře, které přikázání je v zákoně největší?“, On mu řekl: „**Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.**‘ To je největší a první přikázání. Druhé je mu podobné: **„Miluj svého bližního jako sám sebe.**‘ Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.“*

Děkuji za pozornost

www.kaplan-nemocnice.cz